

تأثیر فضای مجازی بر ارتباطات اجتماعی فرزندان

استاد راهنما: سرکار خانم زهرا صالحی

نویسندگان: نسرين آزادی، معصومه پشم، حدیث امیری

مدرسه علمیه: معصومیه شهرستان خرم آباد

چکیده:

فضای مجازی و اینترنت با وجود تمام کاربردها و کارکرد های مفید خود، آسیب های اجتماعی خاصی نیز دارد که نمی توان نسبت به آنها بی تفاوت بود. تأثیر این آسیب ها در نسل در حال رشد کشور بیشتر بوده و در نتیجه دقت بیشتری را می طلبد. در این راستا، تحقیق حاضر، با هدف بررسی تأثیر فضای مجازی بر ارتباطات اجتماعی فرزندان انجام شد. در چهارچوب نظری از نظریه های مربوط به نظریه پردازان کنش اجتماعی، رسانه ها و فضای مجازی، پست مدرن و حوزه عمومی استفاده شد. تحقیق به روش توصیفی - پیمایشی انجام شد و جامعه آماری آن کلیه نوجوانان و جوانان شهر خرم آباد می باشد که با روش تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار تحقیق پرسشنامه محقق ساخته بود و برای آزمون فرضیه ها از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. نتایج نشان داد که استفاده از فضای مجازی با انزوا و گوشه گیری فرزندان، ارتباط آنها با جنس مخالف، تغییر ارزشها، از خود بیگانگی و بی ثباتی هویت، وابستگی روانی و نقش مرجعیت خانواده در حل مشکلات فرزندان ارتباط دارد.

واژگان کلیدی: فضای مجازی، ارتباطات اجتماعی، فرزندان، هویت، انزوا، وابستگی روانی

فصل اول: کلیات.....	۱
• بیان مسأله.....	۲
• اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۲
• اهداف تحقیق.....	۳
• پیشینه تحقیق.....	۳
• سوالات تحقیق.....	۵
فصل دوم: مبانی نظری.....	۶
• نظریه دهکده جهانی مک لوهان	۷
• نظریه « اجتماع مجازی » هوارد رینگولد.....	۸
• نظریه حوزه عمومی هابرماس.....	۸
• نظریه ساخت یابی گیدنز.....	۹
• نظریه هویت و فضای مجازی.....	۱۰
• نظریاتی در نقد نظریات گفته شده.....	۱۴
• نظرات رهبر معظم انقلاب آیت الله خامنه ای در مورد فضای مجازی.....	۱۵
• فضای مجازی و ارتباطات اجتماعی.....	۱۵
• فرضیه های تحقیق.....	۱۶
• مدل تحلیلی پژوهش	۱۷
• تعریف نظری مفاهیم.....	۱۷
فصل سوم : روش شناسی	۱۹
• تعریف عملیاتی متغیرها.....	۲۱
فصل چهارم: تحلیل داده ها.....	۲۴
• یافته های توصیفی.....	۲۵

- آزمون فرضیه ها.....۳۲
- نتیجه گیری.....۳۴
- فهرست منابع.....۳۶

فصل اول : کلیات

بیان مسأله

گسترش سریع و فراگیر فضای مجازی در بین جوانان پرسش هایی را درباره پیامدهای احتمالی آنها برای کاربران و جامعه پدید آورده است. نسل در حال رشد بخاطر داشتن روحیه تنوع طلبی ، خلاقیت ، گرایش به برقراری ارتباط با دیگران ، حس کنجکاوی و علاقه به داشتن زندگی متفاوت به عضویت در شبکه های اجتماعی گرایش بیشتری دارند و بیشترین تأثیر را از آن می پذیرند. یکی از مسائل مهم و قابل بررسی ، نقش فضای مجازی در ارتباطات اجتماعی فرزندان است، چرا که داشتن روابط اجتماعی به صورت حضوری تأثیر شگرفی در رشد شخصیت سالم و متعالی آنها دارد و یکی از فاکتورهای سلامت روان انسانها وجود روابط مؤثر اجتماعی با دیگران است. پس نیاز است آسیب های فضای مجازی در این زمینه را شناسایی کنیم تا در گام بعدی، بتوانیم برای جلوگیری از آنها برنامه ریزی و اقدام کنیم.

اهمیت و ضرورت تحقیق

فضای مجازی یکی از ابزارهایی است که در آینده بشریت نقش مهمی را ایفا می کند، امروزه به دلیل گستردگی و فراگیری فضای مجازی و اینترنتی دردنیای و قرار گرفتن بسیاری از مباحث و مطالب مورد نیاز انسانها درحوزه های مختلف در درون این شبکه جهانی ، ضرورت استفاده از قابلیت ها و امکانات آن برکسی پوشیده نیست ، اما علی رغم تمام محاسن و مزایای آن، یکسری دغدغه ها و نگرانی هایی را بر خانواده ها تحمیل نموده است. موضوعی که درتمام جوامع موضوعیت داشته و محدود به جامعه و اقلیتی خاص نمی شود.به دلیل ویژگی های خاص فضای مجازی و نو بودن این پدیده، بسیاری از والدین، فرصت،امکان ،یا توان کافی برای شناخت دقیق این فضا و کاربردهای آن را به دست نیاورده اند و در مقابل استفاده روزمره فرزندان از این فضا باعث شده که یک فضای محرمانه و خصوصی در داخل خانه برای آنها ایجاد شود و بدون دغدغه و احساس وجود ناظر بیرونی به سایتهای مختلف در این فضا دسترسی یافته و بعضا به دلیل ویژگی های سنی و شخصیتی و کنجکاوی های خود ، متأثر از

فهرست منابع و مآخذ

- اسلوین، جیمز، (۱۳۸۰)، اینترنت و جامعه، ترجمه عباس گیلوری و علی رادباوه، تهران: کتابدار.
- استونز، راب، (۱۳۷۹)، متفکران بزرگ جامعه شناسی، ترجمه مهرداد میردامادی، تهران: نشر مرکز.
- امیرپور، مهناز، (۱۳۹۳)، تأثیر شبکه های اجتماعی بر سبک زندگی جوانان، فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، ش ۳، صص ۳۹-۲۳.
- پوری، احسان، (۱۳۹۰)، بررسی نقش و تاثیر فیس بوک بر شکل گیری شبکه های اجتماعی از دیدگاه متخصصان و کارشناسان امور رسانه، پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز.
- دواس، دی ای، (۱۳۷۶)، پیمایشی در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ ناییبی، چاپ اول، تهران: نشر نی.
- خدایاری، کلثوم، (۱۳۹۳)، میزان و نوع استفاده از شبکه های اجتماعی، فصلنامه پژوهش های ارتباطی، ش ۱، صص ۱۹۲-۱۶۷.
- ساروخانی، باقر، (۱۳۸۱)، روش های تحقیق در علوم اجتماعی، ج ۱، چاپ هفتم، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- ساروخانی، باقر، (۱۳۸۷)، تأثیر فضاهای مجازی در کنش اجتماعی جوانان دانشجوی دختر، پژوهشنامه علوم اجتماعی، ش ۱، صص ۱۵۲-۱۳۲.
- سورین ورنر، تانکارد جیمز، (۱۸۳۲)، نظریه های ارتباطات، ترجمه دکتر علیرضا دهقان، تهران: دانشگاه تهران.
- کلانتری، خلیل، (۱۳۸۷)، پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی، چاپ سوم، تهران: فرهنگ صبا.
- کاستلز، مانوئل، (۱۳۸۴)، گفتگوهای با مانوئل کاستلز، ترجمه حسن چاوشیان و لیلا جوافشانی، تهران: نی.
- کوثری، مسعود، (۱۳۸۶)، جهان فرهنگی کاربران ایرانی (گزارش پژوهشی)، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و هنر و ادبیات.
- گیدنز، آنتونی، (۱۳۸۴)، چشم اندازهای جهانی، ترجمه محمدرضا جلائی پور، تهران: طرح نو.
- عطاران، محمد، (۱۳۸۳)، جهانی شدن فناوری اطلاعات (IT) و تعلیم و تربیت، تهران: موسسه توسعه فناوری آموزشی مدارس هوشمند.
- مهدی زاده، شراره، (۱۳۸۸)، بررسی رابطه میزان و نحوه استفاده از اینترنت و هویت فرهنگی

- جوانان، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ش ۵، صص ۳۰-۱۲.
- مک لوهان، مارشال، (۱۳۷۷). برای درک رسانه ها، ترجمه سعید آذری، تهران: مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه ای صداوسیما.
 - نجفی، موسی، (۱۳۹۶)، هویت شناسی، چاپ اول، تهران: طرح نو.
 - هابرماس، یورگن، (۱۳۸۳)، دگرگونی ساختاری حوزه عمومی: کاوشی در باب جامعه بورژوازی، ترجمه جمال محمدی، تهران: افکار.
- Dictionary of cultural studies, london, SAGE publication.

با سلام.

پاسخگوی گرامی، پرسشنامه حاضر مربوط به یک تحقیق در مورد فضای مجازی و پیامدهای آن می باشد، شما به عنوان یک پاسخگو به طور تصادفی انتخاب شده اید و در پرسشنامه هیچ سؤالی از نام و آدرس شما نشده است. لطفا با دقت و اطمینان به سؤالات پاسخ دهید و ما را در تحلیل علمی این رسانه اجتماعی یاری رسانید. پیشاپیش از همکاری شما قدردانی می شود.

ردیف	همیشه	اغلب	گاهی	به ندرت	هرگز
۱					استفاده از فضای مجازی را به حضور در مهمانی های فامیلی ترجیح می دهم.
۲					جواب سوالاتم را از طریق فضای مجازی می یابم.
۳					حضور در فضای مجازی به یک عادت برای من تبدیل شده که هر روز باید به آن بپردازم.
۴					من دوست دارم در پوشش و رفتارم از آنچه در فضای مجازی می بینم الگوبرداری کنم.
۵					ترجیح می دهم مشکلاتم را از طریق فضای مجازی با دوستانم مطرح کنم.
۶					اگر از فضای مجازی استفاده نکنم، در برابر دیگران احساس حقارت میکنم.
۷					گروه هایی که عضو آنها هستم، گروه های مختلطند.
۸					از عکس اشخاص دیگری در پروفایل خود استفاده می کنم.
۹					برای استفاده از فضای مجازی حتی از خوابم هم می زنم.
۱۰					ارتباط در فضای مجازی را به فضای واقعی نیز می کشانم.
۱۱					از وقتی از فضای مجازی استفاده می کنم، با والدینم کمتر ارتباط کلامی دارم.
۱۲					اغلب اوقات، حتی اگر از فضای مجازی استفاده نکنم، دوست دارم تنها باشم.
۱۳					اگر روزی نتوانم وارد فضای مجازی شوم، عصبی و پرخاشگر می شوم.
۱۴					اگر کسی در فضای مجازی مرا نشناسد با هویت جعلی با او ارتباط برقرار می کنم.
۱۵					وقتی از فضای مجازی استفاده می کنم دوست دارم تنها باشم.
۱۶					از وقتی از فضای مجازی استفاده میکنم، از فاش شدن اطلاعات خصوصی ام نگرانم.
۱۷					هنگام استفاده از فضای مجازی، اگر اعضای خانواده با من حرف بزنند ، زود از کوره در می روم.
۱۸					به هر قیمتی شده خانواده ام را راضی کردم تا برای من گوشی و سایر امکانات دسترسی به فضای مجازی را فراهم کنند.
۱۹					به طور مرتب هر چند ساعت یکبار ، به فضای مجازی سر میزنم تا ببینم پیام جدیدی آمده و دوستانم آنلاین هستند یا نه.
۲۰					اجازه نمی دهم والدینم بفهمند در فضای مجازی از چه برنامه هایی استفاده می کنم.

ردیف	بسیار موافقم	بسیار مخالفم	موافقم	نظری ندارم	مخالفم	بسیار مخالفم
۲۱						با استفاده از فضای مجازی راحتتر میشود با جنس مخالف ارتباط برقرار کرد.
۲۲						لزومی نمی بینم در فضای مجازی درباره زندگی ام حقیقت را بگویم.
۲۳						در فضای مجازی کسی نمی تواند نظر خود را بر دیگران تحمیل کند.
۲۴						افراد همفکر که انسان با آنها احساس راحتی کند در فضای مجازی راحتتر پیدا می شوند.
۲۵						زندگی بدون فضای مجازی فاقد جذابیت است.
۲۶						در فضای مجازی هیچ مانع و خط قرمزی برای گفتگو درباره موضوعات مختلف وجود ندارد.
۲۷						استفاده از فضای مجازی راهی برای کلاس گذاشتن و پز دادن است.
۲۸						فضای مجازی این امکان را می دهد که بدون نظارت و بازخواست والدین با افراد مختلف رابطه دوستی برقرار کرد.
۲۹						امکان گمنامی و هویت های کاذب در دوستی های مجازی، اغلب موجب به بازی گرفتن احساسات افراد می شود.
۳۰						حضور در فضای مجازی و ارتباط با افراد مختلف باعث تغییرات فکری ، اعتقادی در من شده است.

ردیف	کمتر از ۲۰	بین ۲۰ و ۳۰	بالاتر از ۳۰
۳۲	سن		

ردیف	زن	مرد
۳۱	جنسیت	

ردیف	بی سواد	زیر دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	بالاتر از لیسانس
۳۳						تحصیلات پدر
۳۴						تحصیلات مادر

ردیف	کارمند	کارگر	آزاد	نظامی	فرهنگی	سایر
۳۵						شغل پدر

ردیف	شغل مادر	شاغل	خانه دار
۳۶			

